

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік LIX № 2 (3465) Варшава, 14 січня 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254

Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото ДСНС України

Масовані обстріли України. с. 6

Гданськ допомагатиме українцям
до перемоги. с. 2

Історія українців у Браневському повіті. с. 8

ISSN 027-8254

Лідери гданської «Солідарності», нагороджені листами-подяками

Іван МАЗУРСЬКИЙ

Фото автора статті

Гданськ допомагатиме українцям до перемоги

Лідери «Солідарності» 80-х років, які стали ініціаторами заснування благодійного Комітету солідарності Гданськ-Запоріжжя, створеного через неповні два місяці після вибуху повномасштабної війни в Україні, зустрілися 5 грудня у Європейському центрі солідарності в Гданську. Особливою нагодою для зустрічі був візит президента Всеукраїнської федерації козацького бойового мистецтва «Спас» і одночасно радника міського голови Запоріжжя Олександра Притули, котрий координує й розподіляє благодійну допомогу, надіслану Гданськом.

Сенатор Богдан Борусевич з листом-подякою та Олександр Притула – президент федерації «Спас» з Запоріжжя

Учасники зустрічі говорили про подальшу співпрацю й підтримку, а Олександр Притула, користуючись нагодою, вручив листи-подяки діячам, котрі активно підтримують Комітет. Серед них були такі відомі члени «Солідарності», як Богдан Ліс, Єжи Боровчак, нагороджений посмертно письменник Павел Гуелле (його не стало кількома днями раніше), Лешек Бернацький, Яцек Янцелевич, Марек Котляж, Ярослав Слома, Гжегож Гжеляк, Барбара Мадайчик-Красовська, Мілош Вежховський та голова Ольштинського відділу ОУП Степан Мігус, який теж перебуває в складі Комітету. Подяки отримали й гданські партнери організації, зокрема сенатор Богдан Борусевич, Яцек Меркель, Кшиштоф Пуш, Бартош Гайдамович, та представники інших міст: Марек Боровський, директор Ольштинського банку харчів, отець Адам Остапкович, директор благодійної організації «Елеос», і Збігнев Гомза, заступник голови сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства.

– Співпраця з такою організацією, як гданська «Солідарність», та її відомими у світі членами-засновниками – це для нас велика честь, – сказав Олександр Притула. – З ними рахується весь демократичний світ, а, отже, і дослухається до їхньої думки. Дещо раніше нам випала нагода зустрітись з особливою легендою «Солідарності» Лехом Валенсою, який теж підтримує нас усім серцем.

Учасники зустрічі з сумом згадували письменника Павла Гуелле, який, як і Лешек Бернацький та Ярослав Слома, належав до перших і чільних засновників Комітету солідарності. Письменник мав міцні дружні зв'язки з Україною, був членом українського ПЕН-клубу. Співголовами Комітету солідарності Гданськ-Запоріжжя зараз є Богдан Ліс – ініціатор Гданських порозумінь від «Солідарності 80» – та Єжи Боровчак – відомий співорганізатор страйку в Гданській корабельні в серпні 1980 року.

Найбільше емоцій викликало питання про трагічну долю українських дітей, викрадених московою. Існують сотні випадків зґвалтувань неповнолітніх російськими загарбниками, вбивств, катувань. За словами представника Ольштинського відділу ОУП, майже 20 тисяч українських дітей перебувають у московській неволі, де їх піддають індоктринації, військовим вишколом, психологічному тиску, щоб викликати ненависть до рідної України й батьків. Ще близько 300 тисяч дітей живуть під російською окупацією в Криму, на Донеччині та Луганщині. Присутні ініціювали звернення до польської речниці з прав дітей Моніки Горної-Цесьляк із закликом звернутися до всіх можливих організацій, котрі покликані охороняти права дітей. Позаяк зараз здається, що вони досить мляво розв'язують болісні питання щодо злочинів, від яких потерпають і втрачають життя українські діти. Дії росіян – це ніщо інше, як злочин проти людства. Тим часом світова спільнота спромоглася лише видати міжнародний ордер на арешт путіна і його речниці в справах дітей Львової-Белової.

Того ж дня відбулася зустріч із легендою й головним співзасновником «Солідарності» сенатором Богданом Борусевичем, який активно підтримує Комітет солідарності. Після вручення йому листа-подяки відбулася розмова про перспективи польсько-української співпраці з огляду на формування нового уряду на чолі з Дональдом Туском. Сенатор і віцемаршалок попереднього скликання Сенату Богдан Борусевич вважає, що співпраця між двома країнами може бути складною. Аргументує свою думку тим, що ні Офіс президента України, ні уряд, ні Міністерство закордонних справ не підтримували зв'язків із польською опозицією в часи, коли на чолі Польщі була партія «Право й справедливість». Хоча варто нагадати, що голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук був у Польщі на запрошення маршалка Сенату РП Томаша Гродзького. Вони спільно взяли участь в урочистому відкритті площі імені генерала Марка Безручка в Ольштині. Після чого голова українського парламенту став почесним гостем циклічного політичного кампусу мера Варшави Рафала Тшасковського, організованого в Ольштині, де зустрівся з низкою опозиційних тоді політиків.

Однак Богдан Борусевич запевняє, що лідер уряду Дональд Туск – дуже відповідальний політик, і знає, що Україну треба підтримувати, особливо під час війни. Зрештою, польський прем'єр-міністр уже довів це, коли був у вищому керівництві Євросоюзу. Сенатор висловив теж переконання, що новий уряд рішуче візьметься за розв'язання питань, пов'язаних із блокуванням польськими водіями кордону. Цього не мало б відбуватися, оскільки Україна перебуває в стані війни та обороняє не лише себе, але і Європу. На питання про курйозне рішення прокуратури Інституту національної пам'яті Польщі щодо злочинної акції «Вісла», яку вона назвала «добродійністю», сенатор заявив, що надійде час для наведення порядку й в ІНП. Це, однак, станеться дещо пізніше, оскільки новому уряду насамперед доведеться вирішувати питання, що «дозволять функціонувати польській державі в демократичний спосіб».

Мешканці Гданська, як наголошує сенатор Богдан Борусевич, надалі допомагатимуть Україні – аж до перемоги. Великою запорукою цього є підтримка провідних лідерів гданської «Солідарності» й звичайних жителів міста. ●

Григорій СПОДАРИК

Почала роботу нова Сеймова комісія нацменшин

У Сеймі X скликання почала роботу Сеймова комісія нацменшин. Як і в попередньому скликанні, державний орган очолила депутатка Ванда Новіцка («Лівиця»). Її заступниками стали Моніка Роса («Громадянська коаліція») та Войцех Зубовський («Право і справедливість»).

У чинному складі комісії перебуває 18 депутаток та депутатів: 7 – з «Права і справедливості», 6 – з «Громадянської коаліції» і по одному – з «Лівиці», «Польської селянської партії – Третій шлях», «Польщі 2050 – Третій шлях», «Кукіз 15» та «Конфедерації». Уперше в комісії та її президії немає представника меншин, оскільки в результаті останніх виборів до Сейму не потрапили Ришард Галля (німецька меншина) та Євгеній Чиквін (білоруська меншина). Не пройшли також українські кандидати, кожен з яких декларував бажання працювати в цій комісії. Депутатом від української громади, який протягом 2007-2015 років входив до складу Сеймової комісії нацменшин та очолював її, був нинішній віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич.

На своєму першому засіданні комісія прийняла план роботи до середини поточного року та видала заяву в справі сумнозвісного антисемітського вчинку депутата Гжеґожа Брауна. «Комісія національних та етнічних меншин Сейму Республіки Польща рішуче засуджує антисемітські дії та слова депутата Гжеґожа Брауна, зокрема ганебний акт насильства, який зірвав церемонію запалення ханукальних свічок 12 грудня 2023 року. Будь-які прояви антисемітизму в країні, де під час Другої світової війни стався геноцид євреїв, є ганебними та обурливими. Гжеґож Браун образив гідність багатьох людей, громадян III Республіки Польща. Він порушив конституційний принцип рівності та свободи віросповідання. Порушив особисту недоторканність осіб, які брали участь у церемонії. Ми рішуче засуджуємо ці дії», – зазначають у заяві члени Сеймової комісії нацменшин. Вони нагадують також, що Польща є толерантною та відкритою країною, де немає місця антисемітизму, ворожнечі та насильству. Заяву не підтримав депутат «Конфедерації», який, згадуючи випадки нападів на католицькі костели й знищення пам'ятників, назвав документ проявом лицемірства і покинув засідання.

Згідно з прийнятим робочим планом, комісія запросить представників відповідних міністерств та установ, щоб, серед іншого, проаналізувати справи, пов'язані з фінансуванням нацменшинних організацій та ініціатив. Ще одне питання порядку денного – це нацменшинна освіта, зокрема, необхідність відновлення відповідно до закону кількості годин навчання німецької мови. Комісія запланувала також два виїзні засідання, одне з яких відбудеться на Підляшші. У цьому багатонаціональному регіоні депутати звернуть увагу також на справи місцевої української спільноти. Представники комісії хочуть розпочати дискусію про статус сілезької мови в Польщі. На найближчому засіданні комісія ознайомиться з інформацією Головного статистичного управління про результати перепису населення у 2021 році щодо національної та етнічної ідентифікації. ●

Маланка в Слупську

Гурток ОУП у Слупську (Поморське воєводство) запрошує на новорічну Маланку, яка відбудеться 27 січня (19:00) у приміщенні світлиці (домівки), розташованої в підвалі греко-католицької церкви Слупська. До танцю гратиме ансамбль «Гаразд» із Гданська. Ціна одного квитка – 240 злотих. У цю суму входить харчування, напої, а також шампанське й жива музика. Квитки можна придбати в голови гуртка Дарія Циліупи, подзвонивши на номер 605 408 620.

Як зазначають організатори, святкування Маланки організовано у світлиці, щоб заощадити кошти.

«Для нас важливо залучити якнайширше коло учасників. Увесь прибуток від події перерахуємо на Збройні сили України та використаємо на утримання нашої світлиці, що з огляду на вартість електроенергії, газу та води зросло», – читаємо в повідомленні.

Нагадаємо, що в цій же світлиці відбувається навчання дітей релігії, української мови, проходять усі культурні заходи та організовують допомогу Україні.

«Світлиця-домівка – це осередок нашого українського національно-культурного життя! Не будьте байдужими, запрошуємо всіх на святкування Маланки!» – додають члени слупського гуртка ОУП.

Польський шахіст не потис руку росіянину

На початку року багато говорили про вчинок польського шахіста на чемпіонаті світу в узбецькому Самарканді, що пройшов під кінець грудня. Найкращий польський шахіст Ян-Кшиштоф Дуда вирішив не тиснути руку своєму супернику з росії Денису Хісматуліну. Перед початком протистояння росіянин традиційно простяг руку поляку, коли сідав за шахівницю. Однак Ян-Кшиштоф Дуда показав, що не хоче її тиснути. Своїм вчинком поляк ризикував програти партію через порушення правил чесної гри.

«Ми вирішили, що Янек не подасть руку росіянину навіть попри наслідки. Навіть якби його дискваліфікували. Ми були готові до будь-якого результату», – сказав тренер Каміль Мітонь у коментарі для «Газети Вибірчої».

Суперник вирішив повідомити про це арбітрам, проте в підсумку партія завершилася внічию.

Відомо, що Денис Хісматулін підтримує дії володимира путіна і є прихильником війни в Україні. Шахіст неодноразово їздив на передову, фотографувався з російськими окупантами. Незважаючи на це, Міжнародна федерація шахів допустила 39-річного гравця до змагань.

Ян-Кшиштоф Дуда від початку війни підтримує Україну. Він долучається до численних зборів, а також разом із фондом CRIDO сприяє розвитку кар'єри молодих шахістів з України.

Скріншот із відео з твіттеру (SaladinAIDronni)

Концерт колядок у Черемсі

17 грудня у Гмінному осередку культури (ГОК) в Черемсі відбувся концерт українських колядок та щедрівок. Про це йдеться на сайті Союзу українців Підляшшя. На сцені виступили місцеві гурти «Гілочка» та співочий ансамбль із Черемхи-Весь. Були також колядники з регіону: «Родина» з Дуб'яжина, «Думка» з Більська-Підляського та «Калина» з Білостока. Концерт завершився вітанням директорки ГОК Варвари Кузуб-Самосюк – лідерки фолк-гурту «Черемшина».

Усі артисти разом виконали колядку «Свята Варвара». Концерт організував Союз українців Підляшшя.

Фото з фейсбук-сторінки СУП

Музичний конкурс імені Ярослави Поповської

Стипендіальний фонд імені Ярослави Поповської вже дев'ять років організовує в Перемишлі фестиваль шкільної пісні. Цього року в концерті під назвою «Ми за Україну» могли взяти участь учні всіх класів місцевої школи імені Маркіяна Шашкевича та учні пунктів навчання української мови Підкарпатського воєводства. Кожен учасник мав завдання підготувати одну козацьку пісню або таку, що пов'язана з Україною.

Ведучою фестивалю була Лідія Іванюх-Співак, яка згадала постать Ярослави Поповської, громадської та культурної діячки післявоєнної Перемищини.

– Пані Ярослава 37 років працювала як вчителька. Учила музики, гри на фортепіано. Очолювала ансамбль «Бескиди» й інші гурти в Перемишлі. Можна сказати, що всю свою енергію, сили віддала роботі й дітям. Вона також вирішила, що всі свої приватні заощадження призначить на стипендію, – розповіла Лідія Іванюх-Співак, котра захоплює підтримати жертвами Фонд імені Ярослави Поповської. Зараз його очолює Марія Стрілка.

Цього року фестиваль відбувся у винятковий день, 16 грудня. Винятковий, бо саме цього дня 99 років тому народилася Ярослава Поповська. У конкурсі, що пройшов у залі «шашкевичівки», взяло участь кількадесят учнів, яких було поділено на вікові категорії: 0-3 класи, 4-6 класи, 7-8 класи, ліцей та найбільш розспіваний клас. Виступили також два колективи учнів школи. Здібності учасників оцінювало журі: Оксана Масна, Анна Левосюк та Андрій Вербо́вецький.

На завершення концерту, після проголошення результатів, усі учасники заспівали разом пісню «Ой, у лузі червона калина».

Фото Павла Лози

Зустріч омбудсмена з представниками нацменшин

23 листопада відбулася зустріч омбудсмена професора Марціна Вйонца з членами Спільної комісії уряду та національних й етнічних меншин на чолі з її співголовою доктором Григорієм Купріяновичем. Про це повідомлено на сайті омбудсмена.

Зустріч розпочав професор Марцін Вйонец. Потім Григорій Купріянович комплексно представив основні проблеми, на які вказують національні та етнічні меншини й громадськість, котра використовує регіональну мову, зокрема в галузі культурного життя, освіти та політичного представництва. Присутні на засіданні представники окремих меншин звернули увагу на питання, особливо важливі для кожної з громад.

Учасники розмовляли про ситуацію ромської громади в Малопольщі, а також про обмеження доступу німецької меншини Польщі до вивчення їхньої мови, що є дискримінацією. Члени комісії також звернули увагу уповноваженого на проблеми, пов'язані з фінансуванням меншинних організацій та представництвом меншин у суспільно-політичному житті країни. Марцін Вйонец запевнив, що й надалі вживатиме заходів, щоб забезпечити дотримання прав усіх національних меншин.

Це була перша зустріч омбудсмена з представниками національних та етнічних меншин після його обрання у 2021 році.

Новий номер «Над Бугом і Нарвою»

У продажу з'явився 6-й номер українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою» (останній у минулому році).

Цього разу багато уваги присвячено заходам у межах проєкту «Промоція української мови та культури Під-

ляшшя». У двомісячнику вміщено статтю про урочисте вручення Підляської науково-літературної нагороди за 2023 рік та про дві літературні зустрічі лавреатів конкурсу «Пішемо по-своєму» у Гайнівці та Дубичах-Церковних. У номері можна прочитати теж твори переможців цього конкурсу, зокрема оповідання Юрія Плева «Жаворонок в Америку поїхав» (І місце в категорії «Проза») та цикл оповідань Леонарда Саєвича «Білі будні, білі свята, било...».

Традиційно редакція видання помістила низку історичних матеріалів, у яких йдеться про роль міст у минулому Підляшшя. Про поточне життя українців цього регіону можна прочитати в хроніці подій «З організованого життя над Бугом і Нарвою».

Осінь у вроцлавській домівці

18 листопада у Вроцлаві відбувся XXXIV Декламаційний конкурс «Любімо рідну мову». Про це повідомлено на фейсбук-сторінці вроцлавського гуртка Об'єднання українців у Польщі. Конкурс, що проходив у вроцлавській домівці, зібрав понад 60 дітей у чотирьох вікових категоріях. Тема цьогорічного конкурсу звучала так: «Наталія Забіла – казкарка лісової кринички». Подія відбулась за участю Юрія Токаря – генерального консула України у Вроцлаві та Ігоря Саламона – голови місцевого гуртка Об'єднання.

Тижнем пізніше в межах щорічного фестивалю «Viva Ukraina! Viva Polonia!» у домівці відбувся концерт, де виступили колективи «Jazz Riders», гурт «Żniwa» та сестри Бочневич, у репертуарі яких можна почути українські, зокрема лемківські пісні.

Гості також узяли участь у майстер-класі з українських та польських танців, мали можливість спробувати український куліш та придбати прикраси ручної роботи від майстрині Ірини Максимчак.

Під час фестивалю «Viva Ukraina! Viva Polonia!» відбулась інтеграційна зустріч для дітей, котрі змогли стати учасниками балу до дня святого Андрія з анімацією й традиційними ворожіннями, розширити свої знання, завдяки квізу про Україну та Польщу, й пригоститися солодощами.

Заходи у вроцлавській домівці організовано вроцлавським гуртком ОУП за фінансової підтримки міста Вроцлав у межах проєкту «Програма інтеграції – Разом у Вроцлаві 2022–2023».

Фото з фейсбук-сторінки гуртка ОУП у Вроцлаві

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Фото з фейсбук-сторінки Володимира Зеленського

Масовані обстріли України

Як і минулого року, росія особливо щільно обстрілювала Україну, і столицю зокрема, на Новий рік. Цілила вже не так по електростанціях, намагаючись залишити українців без світла та тепла (що їй зараз вже не вдається), як по об'єктах промисловості.

Так, 29 грудня, вночі та вранці, рф здійснила наймасованіший удар з повітря, під ударом опинилися Київ, Харків, Дніпро, Одеса, Львів, Запоріжжя та інші міста. Ракетна атака на столицю стала і найбільшою за кількістю жертв серед мирних мешканців Києва, повідомив мер Віталій Кличко – стало відомо про 30 жертв. Загалом по Україні загинуло понад 40 людей, більше ніж 150 поранені.

2 січня потужний удар повторився, загинули щонайменше п'ятеро людей, 130 людей постраждали. В інші дні, обстріли теж були, але в менших обсягах, часто з використанням безпілотників.

Як повідомило Командування Повітряних сил ЗСУ, 29 грудня рф атакувала об'єкти критичної інфраструктури, промислові та військові об'єкти. Українці знищили 114 із 158 повітряних цілей, а саме: 27 ударних БпЛА «Shahed-136/131» та 87 крилатих ракет Х-101/Х-555/Х-55.

Спершу окупанти традиційно атакували «шахедами» з північного та південно-східного напрямку, із подальшим рухом у західному напрямку. Усього було зафіксовано 36 ударних БпЛА «Shahed-136/131». Близько 3.00 ворог підняв у повітря стратегічну авіацію – бомбардувальники Ту-95МС. Усього – 18 літаків, які вийшли на рубежі пуску близько 6.00 ранку і запустили не менше 90 крилатих ракет повітряного базування Х-101/Х-555/Х-55. З Курської області біля 5.00 ворог застосував дальні бомбардувальники Ту-22М3, які випустили вісім крилатих ракети Х-22/Х-32 в напрямку північних та центральних областей. У той же час окупанти вдарили по Харкову зенітними керованими ракетами С-300. Загалом ворог випустив щонайменше 14 ракет, які летіли по балістичній траєкторії – С-300/С-400/Іскандер-М із окупованого Криму, Курської та Белгородської областей рф. О 6.30 було зафіксовано зліт п'яти винищувачів МіГ-31К, які здійснили пуски п'яти аеробалістичних ракет Х-47М2 «Кинджал» із Астраханської області. Також із літаків тактичної авіації Су-35 застосовано 4 протирадіолокаційні ракети Х-31П та одну Х-59.

2 січня, за даними Повітряних сил України, було знищено 72 повітряні цілі із 99, а саме: 10 аеробалістичних ракет Х-47М2 «Кинджал», 59 крилатих ракет Х-101/Х-555/Х-55, 3 крилаті ракети «Калібр». В основному під ударом була столиця України.

У першій хвилі росіяни атакували «шахедами» з південно-східного напрямку, із подальшим рухом по різних регіонах України. Усі 35 ударних БпЛА «Shahed-136/131» було знищено протиповітряною обороною. Уранці ворог застосував стратегічну авіацію – бомбардувальники Ту-95МС. 16 літаків вийшли на рубежі пуску близько 6.00 і запустили не менше 70 крилатих ракет повітряного базування Х-101/Х-555/Х-55. Із 07.30 було зафіксовано пуски десяти аеробалістичних ракет Х-47М2 «Кинджал» із винищувачів МіГ-31К. Також противник атакував із моря трьома крилатими ракетами «Калібр», а з півночі – 12 ракетами, які летіли по балістичній траєкторії типу Іскандер-М/С-300/С-400. Із літаків тактичної авіації Су-35 застосовано чотири протирадіолокаційні ракети Х-31П.

Посилення мобілізації

Наприкінці 2023 року Україна виснажила свої війська і стала в оборону. Для того, аби продовжувати боротьбу, мати можливість наступати та змінити тих військових, що воюють без відпочинку вже два роки з початку повномасштабного наступу, влада пішла на непопулярний, але необхідний крок – посилення мобілізації. Позаяк для оборони країни потрібно щонайменше 500 тисяч людей. Однак зробила це без відповідної комунікації із суспільством, без обіцянок покращити систему мобілізації, зробивши її більш прозорою і справедливою.

У канун Різдва Кабінет міністрів України вніс на розгляд Верховної Ради законопроекти про мобілізацію. Один з них передбачав посилення відповідальності за ухилення від військової служби та великі штрафи, а інший змінював сам порядок мобілізації, робив правила більш жорсткішими, заговорили і про мобілізацію жінок. Документ було скеровано і до тих громадян, які перебувають за кордоном.

Серед іншого, пропонувалося:

- змінити призовний вік з 27 до 25 років;
- виключити з переліку висновків військово-лікарських комісій висновку про обмежену придатність до військової служби – тобто замість «придатний-не придатний-обмежено придатний» залишається тільки «придатний» та «не придатний»;
- запровадження для громадян України базової загальновійськової підготовки до 3 місяців для всіх громадян віком від 18 до 25 років при всіх навчальних закладах;
- запровадження базової військової служби за бажанням до 25 років для тих, хто не пройшов базову загальновійськову підготовку;
- встановлення обмеження прав громадян України, які ухиляються від взяття на військовий облік та проходження військової служби (зокрема: заборона на виїзд за кордон, блокування всіх операцій з рухомим та нерухомим майном, заборона отримувати водійські права та керувати власним транспортним засобом, обмеження права в користуванні власними коштами та іншими цінностями, неможливість укласти кредитний договір, договір позики, призупинення отримання пільг та послуг від держави);
- залучення до заходів рекрутингу на військову службу центрів надання адміністративних послуг, центрів зайнятості та центрів рекрутингу;
- надсилення повістки про виклик до територіального центру комплектування через електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного та резервіста або на електронну пошту.

З іншого боку, встановлювалися вже якісь чіткі межі служби, зокрема мова йшла про 36 місяців з початку несення служби, однак не зазначено різниці, де саме прослужив цей час військовий – в штабі чи «на нулі». Також надавалася можливість військовослужбовцям, яких звільнено з полону, відпочити та пройти відновлення шляхом надання їм додаткової відпустки зі збереженням грошового забезпечення тривалістю 90 календарних днів. Пропонувалося виключення строкової військової служби – як виду військової служби, і таке інше.

Законопроект викликав масу критики і зауважень, тому його остаточний вигляд буде змінено, проте які саме поправки будуть внесені, а які норми залишаться в документі, наразі не відомо.

Загинув поет Максим Кривцов

На війні загинув 33-річний поет Максим Кривцов із позивним «Далі». Він був автором книги «Вірші з бійниці», визнаної однією з найкращих українських книжок 2023 року за версією українського ПЕН. Кривцов пішов на війну добровольцем у 2014 році. Згодом працював у Центрі реабілітації та реадaptaції учасників АТО та ООС і Veteran

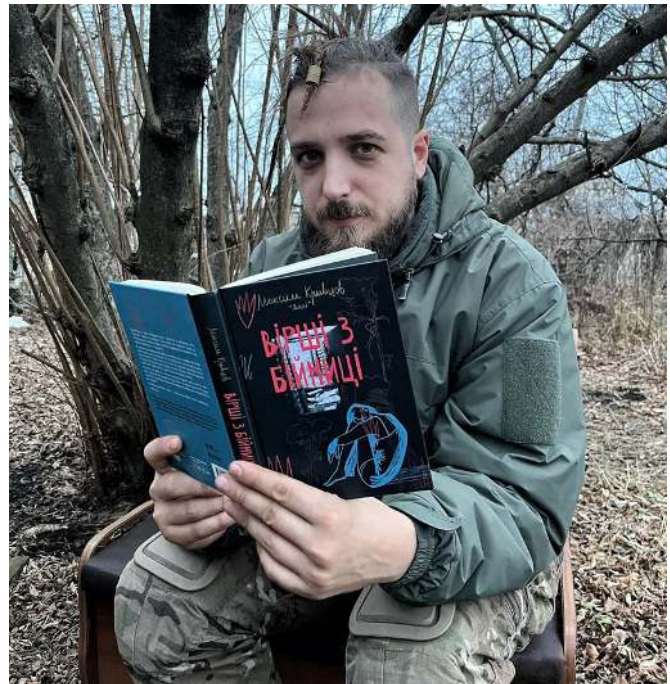

Фото з фейсбук-сторінки Максима Кривцова

Hub. Після повномасштабного вторгнення росіян у 2022-му повернувся на фронт.

Про смерть хлопця у фейсбуці написала його мати Надія Кривцова: «Фіалками мій найдорожчий син проросте», згадуючи рядки одного з його віршів. Також широко відгукнулася письменницька спільнота, а волонтерка й військова Леся Литвинова написала: «Чуєте, ви, „ненароджені для війни“... Ніхто для неї не був народжений. Кривцов Максим був надзвичайно світлою людиною. Він був поетом. Не воїном. Але він загинув. Загинув як чоловік. Як воїн. Разом з ним загинув цілий Всесвіт. Тексти і вірші. Нові сенси. Не написані строчки. Не прожиті хвилини. Не пережиті почуття. Вам добре спиться? Добре відпочивається? Добре смакує ранковий лате?»

Один з останніх віршів Максима Кривцова:

***

Моя голова котиться від посадки до посадки
як перекотиполе
чи м'яч
мої руки відірвані
проростуть фіалками навесні
мої ноги
розтягнуть собаки та коти
моя кров
вифарбує світ у новий червоний
Pantone людська кров
мої кістки
втягнуться в землю
утворять каркас
мій прострелений автомат
заржавіє
бідненький
мої змінні речі та екіпу
передадуть новобранцям
та скоріше б уже весна
щоб нарешті
розквітнути
фіалкою.

Григорій СПОДАРИК

Фото автора статті

Історія українців у Браневському повіті

Їхня доля й правда –
часом важливіша за правду історії

Кожен третій мешканець Браневського повіту в 1947 році був українцем і жертвою акції «Вісла». До того, як потрапив сюди, пережив брутальне вигнання з рідної домівки, землі та жакливу дорогу в невідоме. Привізши на місце, багатьох селили в поруйновані будинки або підселяли до інших сімей. Люди голодували, зазнавали переслідувань, переживали травми ув'язнення в концтаборі Явожна.

Про їхню долю в доповіді «Післявоєнне життя українських громад Браневського повіту» нещодавно розповіла в Браневському центрі культури докторка гуманітарних наук Ольга Кіх-Маслей. У зустрічі взяло участь понад 130 осіб, поляків та українців.

Значне зацікавлення заходом важливе, бо правда про акцію «Вісла» надалі потребує поширення. Досі не скасовано минулорічного рішення польського Інституту національної пам'яті про закриття слідства в справі акції «Вісла». Отже, у публічному просторі чинним залишається обґрунтування, ніби «військова операція відбулася гуманним чином» і за бажанням тих, кого охопила.

Доповідь Ольги Кіх-Маслей базувалася на її власних дослідженнях, здійснених у цьому регіоні, та біографічних розповідях депортованих. Виступ доповнила презентація фотографій українців перед депортацією та після поселення на Браневщині. На своїй сторінці у фейсбуці після зустрічі дослідниця відзначила: «Це була чудова нагода для мене розповісти про суть так званої місцевої історії. А також унікальна можливість дати відгук тим із вас, хто вже поділився зі мною своїми приватними архівами – інформацією про те, що ваша доля, ваша правда – важлива і часом правдивіша за правду історії (П'єр Нора), що студенти Ягеллонського університету чекають на ваші розповіді, що ми готуємо дослідження й разом створюємо „Книгу переселенців до Браневського повіту“».

Усі зустрілися тут

На Браневщину внаслідок акції «Вісла» потрапило 6680 українців, що становило 32,5% від усіх мешканців регіону. Комуністи планували, що цей показник не має перевищувати десяти відсотків. У тодішньому Ольштинському воєводстві більша, ніж на Браневщині, кількість українців була лише в Гурово-Ілавецькому повіті – 41,2%. До Бранева й навколишніх місцевостей потрапило 1746 українських сімей. Майже 56% депортованих поселено в селах. Сюди було привезено мешканців Володавсько-

Ольга Кіх-Маслей – докторка гуманітарних наук, доцентка кафедри польсько-українських студій факультету міжнародних і політичних студій Ягеллонського університету, дослідниця релігійної та культурної спадщини польсько-українського пограниччя, експертка Реставраційної комісії з охорони пам'яток і розвитку церковного мистецтва Перемисько-Варшавської архієпархії УГКЦ в Польщі.

го, Томашівського, Любачівського, Ярославського, Перемиського, Ліського, Горлицького та Сяніцького повітів.

– Це були дуже різні люди, вони говорили різними діалектами, серед них були греко-католики та православні. Усі вони зустрілися тут, на Вармії, у 1947 році, – розповіла Ольга Кіх-Маслей.

Депортованих поселяли переважно в господарях, але у 1947 році будинків було недостатньо, оскільки їх зайняли ті, хто приїхав сюди раніше, наприклад, вихідці з Віленщини. Тому траплялося, що українців селили по 2-3 сім'ї в одній господі або підселяли до польських переселенців. Були й такі місцевості, як-от Яжень та Пенцішево, котрі були заселені переважно українцями.

Дослідниця згадала, що більшість депортованих опинилося в дуже складних умовах. Бракувало харчів, будинки були в дуже поганому стані, а на рідних землях залишилися засіяні поля. Люди змогли привезти обмежену кількість господарських тварин, а також устаткування, борошна чи зерна. На щастя, постраждалі внаслідок акції «Вісла» знаходили підтримку серед господарів, які опинилися тут раніше, зокрема й німецьких. Допомогу надавали теж монастирі в недалеко розташованому Пененжні та Браневі.

Травми й спогади

За словами Ольги Кіх-Маслей, життя українців ускладнював і важкий психічний стан, пов'язаний з фактом депортації.

– Окремі особи, переважно чоловіки, голови сімей, потрапили в табір праці у Явожні. До близьких поверталися наприкінці 40-х років, а часом навіть на початку 50-х. Крім цього, люди були розпорошені по всій території «повернених» земель, частина раніше була депортована в Україну. Усе це мало великий вплив на ситуацію цих сімей і їхню психіку, – підкреслила дослідниця.

Вона представила спогади депортованих українців, як-от Парасковії Ярмоли з Вербиці, яка, описуючи виснажливу дорогу, говорила, що протягом усього шляху не знала – куди її везуть. Спогади її брата Петра ми вже публікували на сторінках «Нашого слова». Свої переживання українці описували й у поетичних текстах. Покійна Парасковія Пушкар, також родом із Вербиці, колись говорила про «босоноге» дитинство в рідному селі, але миле серцю, щасливе й радісне. Дослідниця згадала постать ще одного вербичанина – Мирослава Омеляна, який, перш ніж потрапив у село Загає, пройшов табір у Явожні. Його спогади записав Богдан Гук і опублікував у книжці «1947».

– Ця розповідь – це історія стирання з поверхні землі рідного села й розпорошення українців усією тогочасною Східною Пруссією, де родичі шукали одне одного місяцями, – прокоментувала ці свідчення Ольга Кіх-Маслей.

Інший представлений нею герой – Володимир Процик – залишив після себе чотири зошити спогадів, написаних польською мовою, й один – українською. Він розповідав у них про 30-ті, 40-ві роки, воєнний період, роботи в Німеччині, переселення та реалії після повернення з концтабору в Явожні. Згадував, що переселенці спершу не мали душпастирської опіки. У Браневі після перебування в концтаборі Явожна опинився православний священник із Лемківщини, який у селі Пйотровець забезпечував духовні потреби й греко-католиків.

Дослідниця розповіла про спогади свого діда Андрія Кіха, котрий вів хроніку – спочатку описував суто економічні питання, потім сімейну історію. Це детальні щоденні короткі записи, де він фіксував життя Браневського повіту від моменту прибуття й до своєї смерті в 1977 році. Родинна переселенська історія міститься в кількох десятках зошитів. Андрій Кіх також згадав свою подорож додому, тобто до рідної Вербиці, 1975 року. Тоді він взяв із собою внуків. Відвідав місцевий цвинтар, церкву. На прохання сусідки заходив у Любичу-Королівську за метриками її синів, але виявилось, що місцеві службовці вже відправили документи в Браневський повіт.

Дослідниця зауважила, що зараз опрацьовує зібрані спогади й планує видати їх друком. Ольга Кіх-Маслей згадала також українців, котрі перед тим, як потрапили на Браневщину, пройшли табір у Явожні.

– Ці люди живуть у гміні Пенєжно, Лельково, в околицях Орнети. Я збирала фотографії з метою показати тих людей, щоб зберегти пам'ять й інформацію про те, що вони безневинно пережили, – відзначила дослідниця, зауваживши, що ширше над цим питанням працює історик Євген Місило, якому вона допомагала в опрацюванні матеріалів про мешканців Вербиці.

Українство винесла з дому

Серед учасників дискусії були й особи, які стали героями доповіді Ольги Кіх-Маслей. До них належить Анна Логін, багатолітня вчителька, зокрема української мови, у різних місцевостях Браневського повіту. Вона тут відроджувала українське культурно-суспільне життя. Пані Анна, беручи слово, підкреслила, що під час акції «Вісла» була дитиною. Вона пережила й пам'ятає все горе. Звернула увагу на представлену під час презентації сорочку свого брата. У сім'ї її зберігають як реліквію, оскільки в ній він згинув, воюючи за волю України.

Анна Логін

Анна Логін народилася на Любачівщині, у селі Верхрата, що в гміні Горинець. Їх привезли до Лідзбарка-Вармінського, де згодом вона закінчила педагогічний ліцей. Потім пішла працювати на Браневщину, спершу – у село Мінгайни. Одразу встановила контакт із місцевими переселенцями, співала в хорі. Навчала української мови, бо, як підкреслює, українство винесла з дому. Ще в період навчання її вразило те, як поляки зберігали свою ідентичність у часи поділів Речі Посполитої:

– Це мене ще більше спонукало, щоб ми також шанували своє українство й переказували своїм дітям.

Вона цю ідею втілювала в життя протягом усього часу професійної діяльності в різних місцевостях регіону й робить це надалі у Лелькові, де мешкає зараз. Завершуючи виступ, пані Анна привітала своїх учнів, котрі брали участь у зустрічі, і подякувала їм за те, що тримаються своєї мови, культури та традиції.

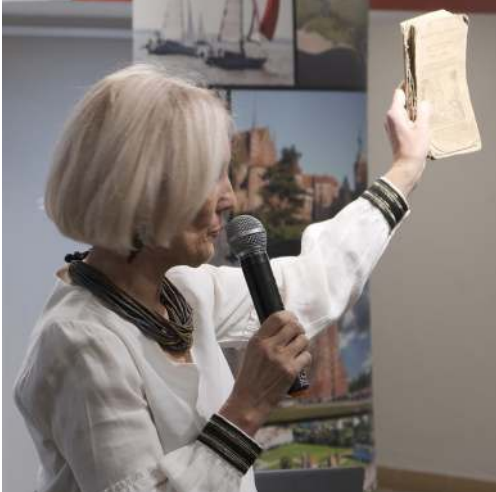
Люди плинули різними річищами

Своїми рефлексіями поділилася і сестра головної героїні зустрічі Данута Кіх. Браневщину вона назвала своєю малою батьківщиною, яка доповнює дві великі.

– Я тут вчилася України й Польщі, крізь наші сім'ї проходила Візантія й Рим, ми вивчали латинку й кирилицю. Я, будучи дитиною, уже в першому класі знала українські букви, яких навчав мене дід, – згадає Данута Кіх. Вона зауважила також, що серед депортованих сюди українських селян були ті, хто знав твори Адама Міцкевича польською та українською мовами. Сама ж пані Данута ходила на ринок у Браневі, щоб почути, як говорять люди з Вільнюса.

– Мова – це специфічний філософський простір та спосіб життя. Люди плинули різними річищами, і їм вдалося перенести свої малі батьківщини на ці терени. Тому маємо тут велике багатство, яке повинні шанувати й передавати молодому поколінню, – зауважила Данута Кіх. Вона вважає, що депортовані українці – це люди, які передавали глибокі знання та вмili впливати на формування наступних поколінь.

– Я покохала цю землю як польську, українську та німецьку.

Данута Кіх демонструє німецьку біблію

Говорячи ці слова, Данута Кіх презентувала реліквії з рідної хати, пов'язані з названими етносами – німецьку біблію, перший український календар, виданий Українським суспільно-культурним товариством. Пані Данута розповіла також про гігантську роботу місцевих вербичан, яким у рідному селі вдалося відремонтувати 450 пам'ятників, які раніше каталогізувала Ольга Кіх-Маслей.

Ще одна учасниця дискусії розповіла історію своєї сім'ї, котра після депортації потрапила до села Красноліпе, де у призначеному їм будинку жила німецька родина. Вони, як і українці, перебували на початку сумної подорожі, у якій покинули свою рідну землю. Попри трагічність власної долі німці з людяністю поставилися до прибулих. Українцям, які мали оселитися у їхній хаті, подарували два ліжка, стіл і вазу, до якої німецька господиня поставила лугові квіти. Потім родини роз'їхалися, але приязнь між ними триває донині. Сім'ї обмінюються привітаннями на свята, хоч героїв подій 1947 року вже немає серед живих. Авторка цієї розповіді також повідомила, що після початку російської агресії двічі отримала від німецьких друзів кошти, що згідно з їхнім бажанням були передані на підтримку українських біженців від війни. ●

події

Григорій СПОДАРИК

Фото автора статті

Юрій Новосільський був як дороговказ

У Ґурові-Ілавецькому наприкінці минулого року відбулась конференція, присвячена видатному іконописцю Юрію Новосільському. Захід, скерований на підвищення професійних знань українських освітян Вармії та Мазур, організувала вчителька-методистка Любомира Тхір.

Богдан Тхір розповідає про мистецькі роботи Юрія Новосільського

Нагадаємо, що 2023 рік польський Сейм проголосив роком професора Юрія Новосільського у зв'язку із 100-річчям від дня народження художника. Конференція на честь митця почалась у Ґурові-Ілавецькому греко-католицькому храмі, де зберігаються розписи та ікони художника. Про їхню символіку й постать автора розповів парох, отець митрат Іван Лайкіш. Опісля учасники перейшли до конференційного залу плебанії, щоб прослухати доповідь про «світ святості» іконописця, яку представив історик та вчитель місцевого українського ліцею Юрій Нецьо. За його словами, Юрій Новосільський був переконаний, що мистецтво живопису цілковито належить до світу сакрум. Про це він говорив відверто, будучи університетським професором в атеїстичні часи комунізму.

– Для інших митців Юрій Новосільський був як дороговказ і показував, що у такі часи можна бути оригінальним саме через сакрум, – відзначив Юрій Нецьо.

Сам Новосільський, коли від нього вимагали пояснення, чим є згадуваний сакрум, трохи жартівливо пояснював, що це «така складова бого-людської дійсності, яка проявляється в таких місцях, де ми цього найменше очікуємо». Тут важлива й проста випадковість. Така ж, що, на думку Юрія Нецьо, спричинила до появи в храмі Ґурова-Ілавецького ікон художника. Бо, хоч існують факти про те, хто, коли і за яких обставин запросив до Ґурова Юрія Новосільського, але так зовсім не мусило бути. Чи потрапив би сюди художник, якби не 1947 рік і депорта-

Отець митрат Іван Лайкіш заохочує осмислювати сакральну творчість митця в храмі

ція українців? Або якби ґурово-ілавецький храм не було передано греко-католикам чи не перетворено відповідно до задуму комуністів на підприємство лозових виробів?

Історик розповів також про своє розуміння символіки ґуровського іконостасу та постатей святих в іконах Юрія Новосільського:

– Я думаю, що його захоплювали смугляві обличчя перших християн на Близькому Сході. Нині такі обличчя мають представники арабського чи сирійського етносу.

Черговий доповідач – редактор «Благовіста» Богдан Тхір, який особисто зустрічався з художником, – розповів про мистецькі проекти в греко-католицьких храмах, ілюструючи виступ багатим фотографічним матеріалом. Учасники почули розповіді та побачили мистецько-архітектурні роботи Юрія Новосільського, які містяться в Ґурові-Ілавецькому, Острому Барді, Венґожеві, Кракові, Любліні, Вроцлаві й Білому Борі. Богдан Тхір ширше розповів про історію ґурово-ілавецького храму: його передачу у власність місцевої громади,

ремонтні роботи та обставини запрошення, приїзду й творчої роботи Юрія Новосільського. Це останнє віряни Ґурова-Ілавецького сприймали по-різному, але не протестували. Бо, як відзначив доповідач, миротворчу силу мала інформація про думку тодішнього владики, що саме так має виглядати цей храм. «Наказ» згори, однак, не був сприйнятий щодо храму в Байорах-Малих, де віряни категорично не захотіли таких «богомазів». Тому іконостас авторства Юрія Новосільського звідти передали до храму у Венґожеві, чому сприяв тодішній парох, а зараз владику Володимир Ющак.

Під час дискусії учасники конференції згадували, що спочатку самі критично ставилися до творчості Юрія Новосільського, не розуміли його творчого задуму, потребували довшого часу, щоб звикнути. Декому ікони художника нагадували мистецтво старовірів, а іншим досі незвичними видаються агресивні очі постатей. Але всі погодилися, що інтер'єр храму, сповнений мистецтвом Юрія Новосільського, надихає до молитви, осмислення сплетіння східних та західних традицій і постійно нового прочитання мистецтва самого художника. Як зауважив парох, отець митрат Іван Лайкіш, найкраще поринути в ці думки саме в храмі, а не, наприклад, у галереї. ●

Мирослава РУДИК

Фото з архіву героя статті

«Ми пишемо і читаємо вірші, щоб не бути самотніми»

Розмова з Артуром Дроном – це цікава життєва історія обміну знаннями і досвідом. Адже спершу дорослі викладачі вчать молодих студентів журналістики і літератури, підтримують їх починання і радіють успіхам, а згодом приходить час вчитися у них, захоплюватися їхньою мужністю і щирим серцем, де не перестає жити поезія. Це зворушує до найглибшого куточка душі. Талановитий молодий поет Артур Дронь – ще недавно студент факультету журналістики Львівського національного університету імені Франка, який добровольцем вступив до лав ЗСУ. Має позивний «Давид», як каже – тому що дуже любить біблійну Книгу псалмів, Давидові псалми завжди його супроводжують. В інтерв'ю юнак розповідає про війну, творчість і свою нову книгу.

– Артуре, ти готуєшся до виходу своєї другої збірки віршів «Тут були ми». Цитуючи твої слова: «Це вірші з війни, але не про війну. Вони про людей, які люблять більше, ніж бояться». Розкажи про концепцію цієї книги детальніше.

– Власне, все найголовніше і описано в цих двох реченнях з анотації. Майже всі тексти книжки я написав від серпня 2022-го до червня 2023-го на Донбасі. Але мені важливо наголошувати, що це поезії не про війну, обстріли і бойові дії. Вони про людей, які живуть в наш час. Про те, як витягуєш зсередини щось таке, що сильніше за страх. Про те, як солдат назавжди прощається з побратимом. Як мама підбирає слова перед від'їздом сина на фронт. Хоча слів для цього не існує в природі! Це про наші Любов та Надію.

– Це цілком благодійний проєкт і кошти від нього будуть скеровані до фонду «Голоси дітей» (Voices of Chil-

dren) для надання психологічної підтримки постраждалим від війни дітям та їхнім родинам. Як прийшла така ідея?

– Ще задовго до того, як дописав саму книжку, я вирішив, що вона має якось працювати. Має об'єднувати людей навколо потрібної справи. Думаю, багатьом з нас у такий час треба підтвердження того, що література все-таки важлива. Що навіть зараз вона має сенс. Ось один зі способів показати це комусь і побачити самому. Самі слова можуть допомогти хіба в якомусь емоційному плані, але книжку як продукт можна, наприклад, зробити таким от благодійним проєктом, і тоді вона буде приносити також практичну, помітну користь. Буде діяти. І мені було дуже важливо, аби ця благодійність була спрямована на допомогу дітям. Словом, я вирішив, що свої гонорар та роялті передам фонду «Голоси дітей», але хотів більшого. Тому обговорив із керівництвом «Видавництва Старого Лева» ідею передавати весь прибуток з продажу. Видавництво пішло мені назустріч, за що я дуже вдячний, і підтримало таку ініціативу. А вже після цього, коли книжка була в роботі, ми скотактували з «Голосами дітей» і розповіли про свої плани їм. Вони підтримали це все із вдячністю та дуже гаряче.

– А тепер про творчість. Твої вірші у новій збірці зовсім інші у порівнянні з попередньою дебютною книгою «Гуртожиток №6». Чи думав ти колись, що доведеться описувати такі жакливі реалії нашого життя? Чому вирішив піти на війну? Адже війна ламає людей. Не було страху, що перестанеш зовсім писати?

– А я й перестав писати. Принаймні, так мені здавалось. Коли повномасштабна війна тільки почалась, я перестав і писати, і читати. Не бачив у цьому жодного сенсу. Це зараз можу сказати, що такий період тривав 5 чи 6 місяців, але в той час я думав, що це назавжди. Кожного дня вбивають стількох наших людей, гвалтують, розстрілюють, катують в полоні та під окупацією. В усіх містах загиблі, всі міста обстрілюють. Які тексти, яке складання слів? Це видавалось мені найменш важливою річчю в світі. Я написав один вірш десь у березні, але крім нього більше нічого не писав аж до серпня. Тільки думав про літературу, про письмо, намагався якось може з іншого боку підійти, щось нове зрозуміти. Це таке обнулення відбулося. Спершу повністю зневірився в мові та письмі, а потім почав все спочатку. Але то вже була зовсім інша мова та зовсім інші тексти, як ви зауважили. Минуло багато часу і довелося зовсім по-іншому зрозуміти літературу.

Чи думав, що писатиму про таке? Ні, звичайно. І багато віддав би, щоб не було ні цієї книжки, ні речей, про які вона написана. Але якщо вже ми в цих обставинах, то про щось інше писати я не міг. Тільки про те, як ми зараз живемо і помираємо в цьому всьому.

А чому пішов на війну – це зовсім інше питання, не пов'язане з літературою. І якоїсь красивої героїчної відповіді на нього нема. Та пішов, бо з'явилась велика пряма загроза того, що вб'ють всіх, кого я люблю, і знищать все, що я люблю. Звичайно, що в такому разі треба йти це все захищати. Мені й просто в армії служити не сильно хотілося, що вже там казати про війни. Але якщо хтось приходить з чіткою метою всіх нас вбити і щось там собі кудись приєднати, то іншого варіанту я не бачу. Ніхто не буде нам диктувати, що і як має бути. Треба йти в Збройні сили і робити все, щоб вигнати ворогів. Без різниці, чи ти письменник, музикант, будівельник, юрист, чи будь-хто інший. Вбити хочуть нас всіх, тому захищатися теж треба всім.

– Як ти б описав своє відчуття війни у власних віршах? Як вона вплинула на твій стиль писання?

– Після того періоду зневіри та переосмислення мови, про який я розповідав, писати я почав зовсім по-іншому. Лаконічніше, рубаніше подекуди, майже завжди неримовано. Мені вчувається великий дисонанс, коли вірші про війну пишуться красивими, технічно довершеними, вишуканими, з багатьма метафорами тощо. Я не сприймаю зараз таку поезію. Як на мене, поезія воєнного контексту має бути некрасива, не переповнена вишуканими образами і художніми прийомами. Вона має бути пряма, гостра і сильна. Економна. Часто недомовлена. Свою я пишу так.

– Які емоції ти намагаєшся висловити через свою поезію під час війни? Чи поетичне слово допомагає впоратися з війною?

– Щодо емоцій, то це залежить від окремого вірша, вони різні. В цьому одна із сильних властивостей поезії – передати емоційний стан, інколи ввести в нього читача. Для мене письмо часто є терапевтичним, хоча, звичайно, ніяке слово з війною не впорається. Воно хіба може допомагати проходити якісь конкретні ситуації, переживати почуття або, наприклад, налаштувати стосунки з важливими сподами чи в особливий спосіб щось комусь сказати.

– Як ти долаєш стрес і тривогу в складних обставинах? Що надихає під час цих випробувань?

– На фронті у складних ситуаціях найчастіше допомагає спільність з найближчими побратимами. Майже всі найгірші ситуації, зрештою, проходиш із кимось. А під час відпусток зі стресом і тривогою допомагають заспокоїливі. Натхненням навіть не пахне.

– Що найважче для поета на війні?

– Я б не говорив, що на війні є щось найважче для поета, найважче для продавця з «Епіцентру» чи найважче для університетського викладача. Все це другорядні речі. Важко всім, а найважчі речі залежать більше від особистості, а не від професії. А також від нюансів служби, роду військ, твоєї посади і завдань. Мені найважче втрачати побратимів. Напевне, в дуже багатьох солдатів так само. Багато є складного, але коли гине хтось із хлопців, з якими разом стільки пройшов, – це найгірше.

– Якою ти бачиш свою роль як поета в часи війни?

– Якось я в таких категоріях ніколи мислив. Не відчуваю, що як поет маю якийсь особливий обов'язок чи святу небесну місію в часи війни. Я до цього простіше ставлюся. Значно важливішим є зараз мій статус військового, це моя перша і найголовніша ідентичність під час війни.

– Твоя думка про вплив творчості на людей, які переживають війну? Як бачиш роль своєї творчості у їхньому житті?

– Практично на цю тему я написав післямову для книжки. Там стоїть питання: «Навіщо нам вірші?». Думаю, можна проєктувати це на різну творчість, але казатиму про те, що знаю. Я довго про це думав і не міг зрозуміти. Нащо нам література під час війни? Нащо писати і читати? А коли побачив, що література все-таки продовжує існувати, а вірші продовжують писати і читати, то питання трохи змінилися. Для чого ми це робимо? Навіщо ми пишемо і читаємо вірші? Моя (і не лише) головна відповідь – щоб не бути самотніми. Тепер це дуже важлива робота літератури. Нам і так важко, а ми ще й болючі вірші читаємо. Для чого? Щоб відчувати, що ти не сам і не сама із цим болем і важкістю. Все це про спільність. Про те, що ти читаєш і відчуваєш спорідненість з іншими. Або розумієш, що ти й сам це хотів сказати, але не міг підібрати слів. Такі вірші – це і спосіб більше

дізнатися про чужий досвід, і глибше подивитися в самого себе. Але найголовніше – відчувати, що ти не самотній.

– Назва книги «Тут були ми» в минулому часі, але війна триває. Як бачиш своє мирне майбутнє, зокрема і літературне?

– Дуже складне питання в моїх обставинах. Якоїсь видимої перспективи цивільного життя наразі немає. Мирного – тим більше. Є багато речей, які хочеться зробити після повернення додому, але дозволити собі щось конкретно планувати поки що не можу. Щодо літературних планів, то наразі головне – добре попрацювати з цією книжкою, допомогти якнайбільшій кількості читачів знайти її. Якнайбільше допомогти «Голосам дітей». Якнайкраще сказати щось важливе при нагодах, які дасть ця книжка. У таких інтерв'ю, наприклад, чи на майбутніх презентаціях. Планувати зараз можу хіба щось таке.

***

Чим менше разів скажеш слово «війна»,
тим більше віритимуть
твоїм віршам.

Кажі як є.
Застрелили свої.
Випадково, ніхто ж не хотів.
Бій тривав довго, вагнєра наступали,
а в лісі вже темно, грудень.
Повз до пораненого і десь
заблукав у тих сутінках,
не розпізнали.

Не пиши «війна»,
напиши:
ніхто з них ніколи
не позбудеться того вечора.

***

Перед межею збережи
оцю Любов,
як ріст ожин.
Сержантську відданість.
Дитинячу, собачу.
Цей плач, який
не переплачу.

Дійти до меж,
окреслити сліди.
Тримати межі
і триматись разом.
І залишитись в жовтні назавжди.
Як за наказом.

Бо ця Любов,
що як тупі ножі,
гірка Любов,
яка стає твоєю,
тримається на тих,
хто на межі.
І тих,
хто за межею.

Юлія КАМІНСЬКА

Фото з Вікіпедії

Вартовий українського слова

В українському перекладацтві є ціла плеяда яскравих зірок: Іван Франко, Борис Грінченко, Максим Рильський, Микола Зеров, Борис Тен, Микола Лукаш, Дмитро Павличко та багато інших. Здебільшого кропітка праця перекладача буває недостатньо поцінованою. Найчастіше читач рідко цікавиться творчістю перекладача, вважаючи її другорядною. Проте ім'я цієї видатної людини заслуговує на пам'ять, а творчість – на глибоке дослідження й широку популяризацію.

Григорій Порфирович Кочур поєднав у собі талант перекладача, поета, літературознавця та культуролога. Йому належать не лише філігранно зроблені поетичні переклади, а й оригінальні ліричні вірші, глибокі літературознавчі розвідки про творчість вітчизняних та зарубіжних письменників, фундаментальні праці з теорії та практики українського перекладознавства. Ще одним вагомим доробком Григорія Кочура є переклади давньогрецької лірики для «Хрестоматії античної літератури». Він був Українцем з великої літери, громадянином, інтелігентом найвищої проби, який навіть у найчорніші часи жив за кодексом честі. Його внесок у світову культуру настільки вагомий, що він

заслужив на окремий розділ філологічних досліджень – «Кочурознавство».

Біографія Григорія Кочура – це страдницька історія української літератури. Він пройшов і замовчування, і приниження, і тюрми, і ГУЛАГ. Але вистояв, не зламався, продовжував писати, виробляв своєрідний імунітет до тоталітарної системи, щиро вірив, що колись настане час свободи і прозріння, придуть нові покоління, які шануватимуть і підноситимуть свою мову й культуру.

Народився Григорій Кочур 17 листопада 1908 року в селі Феськівка Чернігівської губернії. Батько був козацького роду: «коч» – бойовий запорізький човен, «кочур» – моряк. Після закінчення школи у 1928-1932 рр. Григорій Кочур навчався на філологічному факультеті Київського інституту народної освіти (КІНО) або Університету св. Володимира – так тоді називався Київський університет імені Тараса Шевченка. Його світогляд, погляди, перші переконання формувалися під впливом незабутніх літераторів-перекладачів: Миколи Зерова, який був найпершим взірцем та дороговказом, Валер'яна Підмогильного, Миколи Бажана, Максима Рильського. Студентські роки залишили «чимало приємних спогадів, але найбільше враження було від лекцій з історії літератури української, що їх читав М.Зеров. Блискучий промовець, поет, критик, перекладач, людина енциклопедичних знань, він був, безперечно, найяскравішою постаттю серед загальному дуже сильного колективу педагогів факультету». У КІНО Григорій Кочур зустрів майбутню дружину. Ірина Воронович була донькою одного з керівників капели «Думка», який згодом помер у засланні. Після університету у 1931-1936 рр. вони обоє вчителювали у Тирасполі (Молдова). У 1936-1941 рр. Григорій Кочур оселився у Вінниці, був завідувачем кафедри західної літератури та теорії літератури Вінницького педагогічного інституту.

10 років табірної життя

Сталінські катівні поглинали і перемелювали весь цвіт інтелігенції періоду відродження. Григорія Кочура не оминула доля сотень заарештованих однопумців. У жовтні 1943 року його разом із дружиною Іриною Воронович засудили до 10 років концтаборів і до 5 років позбавлення прав. Звинуватили їх в «українському буржуазному націоналізмі» й відправили на шахти в містечко Інту (Комі АРСР). У таборі Григорій Кочур був шахтарем, далі нормувальником на шахті. У тих нелюдських умовах він перекладає, пише вірші, вивчає за допомогою таких самих репресованих іноземні мови, зокрема естонську, латвійську, вірменську, грузинську. Кочур жартома казав: «Лише перші п'ять-шість мов даються важко, далі – легше». Мав «захальяного» блокнот – із сірникову коробку, яким міг скористатися у вільну хвилину. Вважав: перекладач мусить знати не лише мову «чужого» автора, а й усе про культуру його народу. За табірною звичкою писав «на коліні», а не за столом. Збереглися саме такі, написані від руки, переклади «Гамлета», сонетів Шекспіра, «Дон Кіхота».

І хоч як це не парадоксально, лише у 82-річному віці (1990 рік) перекладач дістав змогу прийняти зарубіжні

запрошення й виступити з доповідями на наукових конференціях у США, Польщі та Чехії. За радянських часів він був «невиїзним дисидентом».

Син Андрій ріс у Києві, у тітки Тамари, сестри матері. Не бачив батьків понад 10 років – таким було «щасливе» радянське дитинство. Мав нахил до філології, але з прізвиськом Кочур годі було й думати про університет. Тож обрав інститут фізкультури, став боксером. Вагова категорія «муха» – до 51 кг. Пізніше Андрій Григорович згадував, як літав в Інту до батьків. На летовищі його зустрів натовп – хотіли бачити «сина самого Кочура». Бо Григорій Кочур мав великий авторитет серед тих, кого закинула туди доля. В Інті був клуб боксерів-аматорів – самі важковаговики. Один із них запропонував Андрієві поєдинок. «Син самого Кочура» не міг відмовити і, завдяки своєму досвіду та швидким ногам, переміг. Усі були втішені, навіть Кочур-старший, хоч боксу й не схвалював.

Будинок-університет у Ірпені

Активне духовне життя рятувало, допомагало протистояти реаліям каторги. За «хрущовської відлиги» після реабілітації та зняття судимості 1958 року подружжя виїхало з Інти. Повернувшись до України, родина Кочурів оселилася в Ірпені поблизу Києва. Тут Григорій Кочур купив дім. Шахтарської пенсії на це не вистачило, допоміг з фінансами Максим Рильський. Ця садиба з невеликим вишнево-яблуневим садком стала справжньою оазою для української інтелігенції. Будинок називали «Ірпінським університетом». Тут збиралися українські світочі шістдесятництва: В. Стус, І. Світличний, В. Чорновіл, І. Дзюба, Л. Костенко, Є. Сверстюк, І. Драч, Д. Павличко, А. Горська, М. Коцюбинська, Д. Паламарчук, М. Лукаш, М. Стріха. В їхньому будинку певний час жила Ліна Костенко з донькою Оксаною (Оксана Пахльовська – професорка Римського університету Ла Сапієнца). Ліна Костенко не раз казала про Кочура: «Людина, котра знала все!» Григорій Кочур і справді був людиною-університетом. Він не почувався «зіркою», не сипав афоризмами, не робив ефектних заяв. Говорив тихо, був на вигляд сухим педантом. Міг видаватися навіть старомодним. Однак за пів хвилини підкоряв будь-яку аудиторію. «Учнів у повному розумінні цього слова не маю. Але з молоддю спілкуюся охоче. Взагалі, то не для мене – виходити на кафедру і повчати, виголошувати якісь загальні фрази. А от коли молоді люди, які займаються літературознавством, перекладом, зверталися до мене з конкретними питаннями, завжди допомагав».

Потужно співпрацював і дружив з Максимом Рильським. «З Максимом Тадейовичем працювалося весело. Будучи надзвичайно вимогливим перекладачем і редактором, зауваження своїм колегам давав, як правило, з гумором. А взагалі я вважаю ті роки, коли склалося своєрідне перекладацьке „тріо“ – Рильський, Лукаш і я – золотими роками свого життя».

На початку 1970-х національно свідомий Григорій Кочур удруге потрапив під каток тоталітарної машини, його було виключено зі Спілки письменників і вилучено на довгі роки з літературного процесу. Наприкінці 1980-х у зв'язку зі змінами в суспільно-політичному житті тодішнього СРСР змінилося й життя Кочура. На-

передодні 80-літнього ювілею (1988 рік) його нарешті поновлено в Спілці письменників. Прийшло й запізнILE визнання: 1989 року він отримав найвищу нагороду перекладачів – премію імені Максима Рильського. У ці роки відбулася ще одна приємна подія – побачила світ перша збірка оригінальних поезій 81-річного митця – «Інтинський зошит» (1989 рік). Вона мала підзаголовок «Вірші 1945-1958 рр.». Написані в жаклих умовах сталінських таборів, ці поетичні твори відображали складну, дуже об'ємну гаму почуттів ліричного героя, який, пройшовши через дев'ять кіл пекла, усе ж вірить у торжество людського духу в його одвічній боротьбі зі світом зла та насилля.

Невтомний поліглот

Незважаючи на похилий вік і напружену творчу працю, Кочур виявляє у 90-ті роки гідну захоплення активність у культурному житті: веде перекладацьку студію в Київському будинку літераторів, редагує переклади молодих колег, намагається не пропустити жодного цікавого культурного заходу. Ось як він розповідає про це: «25.01.1990 ... У нас у Києві всілякі „ciekawoztsi“. Учора, наприклад, в Інституті літератури італієць Сіктіо українською мовою читав доповідь про біблійні мотиви в „Слові о полку Ігоревім“. А потім сходознавець Омелян Прицак з Гарвардського університету розповідав про Драгоманова. А 30-го виступатиме („Костомаров і Драгоманов“) Джордж Грабович – теж з Гарварду. Отже – усе те й цікаво послухати, – це колишня „потойбічна“ україністика. А я кручусь, намагаючись не пропустити нічого». До останніх днів життя Григорій Кочур натхненно творив, наближаючи до українського читача здобутки світового письменства. Він знав понад 30 іноземних мов. У його збірках «Відлуння», «Друге відлуння» (відзначена у 1995 році Державною премією України ім. Т. Г. Шевченка), «Третє відлуння» представлені поезії понад 170 авторів, що презентують 33 національні літератури, географічно простором яких є Європа, Північна та Південна Америка, Азія.

Його титанічний труд тривав майже 70 років і був оцінений найвищою літературною нагородою нашої країни – Державною премією ім. Тараса Шевченка, на жаль, уже по смерті 15 грудня 1994 року. Та митець заслужив значно більшої нагороди – довічну шану свого народу, бо у важку для нього добу стояв на сторожі рідного слова та вітчизняної літератури. В його ірпінському будинку, де родина мешкала у 1962-1996 роках, створено Літературний музей Григорія Кочура. Він функціонує (на засадах приватної власності) завдяки подвижництву його дітей – Андрія Григоровича та його дружини Марії Леонідівни. Одну з вулиць в Ірпені названо іменем митця. Дмитро Павличко так згадував про Григорія Кочура: «У нього ми вчилися не тільки пізнавати Україну, а й служити їй. Ми вчилися в нього думати й жити за його правилами. Наймолодший за віком неокласик, учень М. Зерова і, мабуть, найстарший шістдесятник, Г. Кочур – незмовкаюче сумління тих, що знали його, сумління тяжкої, але не мертвої доби в житті українського народу». ●

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Розколяда

В дванадцетім дни спільного *колідування* Гуцулы идут до хыжы свого Березы, де завершають тогорічну коляду. Зачынають так звану *розколеду*, яка звязана єст з Йорданом. В Щедрий Вечер колядують лем своему провідникови и цілій його родині. Береза разом зо скрипальом (як все при *колідуваню*) стоїт в середині, а колядники плешут доокола Березы и сьпівають вшиткы знаны собі коляды. Плешут, адже подригують до ритму сьпіваної коляды, и бавлять ся колядом: *Краще обернем, та ще не звернем, / А як се звернем, до боку вернем*. Береза входить неяко в ролю весільного старосты и, звертаючы ся до кожного колядника з осібно, колядує до нього, оддає пошану и подяку кождому, даючы му хрест до поцілування. Жычыт кождому з осібно и вшиткым разом, собі тіж, в кріпкым здоровлю дождання коляды в новім році. Кед пересьпівають вшитко, што знають, пють з дзвіночка (якого мали в руках або цілий час привязаний был до осердака, який кед ишли, фурт дзвонил). Мож повісти, же поприцащали ся з дзвіночка (палюнкы было в нім як на лікарство) выпили за кріпке здоровля в цілым новім році. Перед опорожніньом свого дзвіночка каждый колядник красьні дякувал Березі, же взяв го на спільне *колядування*, та и собі взаємно за спільну коляду и радїст. Красьні подякували ищы ґаздині за гостину и розышли ся до своїх хыж.

На Водохрещя вшиткы приходят до церкви, де по йорданській Службі Божі в Криворівні єст так само як на Рїздво. Коляду зачнут ґраньом на трембітах и рогах, а пак процесийні идут на ріку, жебы над водом закінчити юж тогорічны *колідничкы розплєсы*. Розцілюють ся зо своїма Березами, найперше Березы медже собом (в Криворівні єст іх девятьох). Над ріком вшиткы вшиткым жычат в кріпкым здоровлю дожити наступного Рїзда Христового.

На річку идут вшиткы з процесийом, з крестом, коругвами и єгомосьцями. По дорозі над Чорный Черемош єдна з колядничых груп такє сьпівала:

*А брат на брата смерть присїгає,
Сестра на сестру чарів шукає,
Не вірте люде, суд Божий буде.
Суд Божий буде, розлука буде,
Що розлучитси отец зо сином,
Отец зі сином и з родином.
Ми коліднички чесно уважаймо,
Барточну пісню Христу сьпіваймо.*

Кед бы не два посьлідны версы, то мож было бы подумати, же то пісня не на Рїздво ци Йордан, а на Судный Ден. Колядники припоминають в ній, же Новонароджений Бог Предвічний має владу нам вшитко одпустити, зато кличут до уважного сьпівання барточної пісні Ісусови Христови.

По освячынню воды в ріці Черемош, колядники посьлідний раз зачнут *коледу* гром на трембітах и рогах (так як скорше при церкві), а пак сьпівають:

*Ой там у річці, на Йордани,
Там, де сам Христос намальований.
Ой зишли з неба три ангелочки,
І взели Христа тай на крилочки.
Занесли Його тай до церкви,*

*Положили Го тай на престолці.
Ой зишли в світі з високого неба,
Зачели в світі раду радити,
Якє дітятку імя зложити.
Назвали єго сам Ісус Христос.
Пречіста Дїва це увелїла.
Це увелїла, звеселилєсе,
Тай до пристолу поклонилєсе.
Тай вся земленька звеселилєси,
Звеселиси світи на небі,
Світи на небі, люде на землі.
Ой там на річці, там на Йордані,
Там де Христос намалований.
Ой зишли з неба три ангелочки,
Тай взели Христа тай на крилочки,
Занесли Єго тай до церкви.*

Колядникови, котрый завинил в дачим (даком непристойном поведінком) кажуть цілувати деревяну опату, розмалювану на дівку. Опатом дістає на опамятаня, бо кед ся не отямит, то дістане ся му «деревяна» жена. Обряд *розколеди* мож назвати обрядом розпрощаня ся парїбків, котры тівко часу разом колядували, вчыли ся спільного жытя, несучы людям радїсну новину про народжєня Месїї, а при тім довідали ся, де мешкають дівчата.

Гуцульська *коледа* єст своєрїдна и задля того, же получена єст з *плєсом*, другой такой не найти, хоц бы зо сьвічком глядати. Завдякы затишыні, яку дають карпатскы верхы, гуцульська коляда сухом ногом перешла од споконвіку аж до наших часів. Можеме днес захопляти ся традицийом, яка жыє понад тісяч років. Она єст витвором гуцульської ментальности, барз міцно закорінена в їхньому генетичному кодї. Жыє, бо має міцний карпацкый корін, який годен аджи каміня розсаджати, жеби воду з-під нього дістати.

Гуцульського *колідування* не дас ся заперти в скансені, бо Гуцулы *колідують* на хвалу Богу не лем для сусїдів, але и для себе самих. Потрафлять *набуватиси*, адже так міцно надыхати ся Рїздом Христовым, же Бога чуют своєм душом, насякають духом зимового християнского свята. Барз добрі знають глибокий зміст коляд и вагу высьпіваної в них доброй новины, и одчувають потребу несїня єї іншым. Кждого рока іншым и самым собі дають можливїст одкрываня істины Рїзда, ищы незбагненої тайны. Хоц што рока зберают ся в тых самых групах и колядують в тых самых хыжах, то и так все в кождім домі єст інакше. В їхнім *колядуваню* найважніжше єст бытя разом, коляда єст *коледом*, кед вшиткым дає радїст (домовникам и колядникам). Не думайте, же карпацкым колядникам розходить ся о грошы (од 2014 рока вшитко оддають на ЗСУ). Часом кед видят таку потребу, то не лем не возмут зламаноґо гроша, але з юж зібраних лишат дашто потребуєчим.

Сами так себе видят:

*Ми коліднички, висланці Божі,
Гості желанїї, гості прихожїї.
Ми коліднички з високїх горів,
З високїх горів, широких долів.
Ми змовні ґазди, з горів Карпати,
Ми прийшли до вас колїдувати.
Дне колїдують, так завжди буде.
Так завжди буде, ще й Божа воля,
Пісні вростають єк та тополя.*

«Люксембург, Люксембург» – трагікомедія. Режисер і сценарист – Антоніо Лукіч. У головних ролях: Раміл Насіров та Аміл Насіров. Виробництво: Україна, 2022. Тривалість: 110 хв.

Анна РУССУ

Навчитися жити зі спогадами минулого

«Люксембург, Люксембург» – другий повнометражний фільм Антоніо Лукіча, у якому режисер знову звертається до теми непростих взаємин батьків і дітей. Однак, якщо в першій роботі «Мої думки тихі» ідеться про стосунки з матір'ю, то в другій – головні герої вирушають до Люксембурга на зустріч із давно зниклим батьком.

Вдалий дебют режисера привернув широку увагу глядачів до нової стрічки. Під час показу у Варшаві, що відбувався в межах кінофестивалю *Ukraina! 8 Festiwal Filmowy*, зал був повний. Схоже, і цього разу Антоніо Лукіч не розчарував своїх прихильників, адже його робота отримала приз глядацьких симпатій фестивалю. Раніше «Люксембург, Люксембург» здобув нагороду за найкращу режисуру на 20-му Міжнародному фестивалі в Монте-Карло. Також фільм став переможцем української Національної премії кінокритиків «Кіноколо» в номінації «Найкраща режисура та сценарій», а Аміла Насірова за головну роль у стрічці було обрано найкращим актором.

«Люксембург, Люксембург» і «Мої думки тихі» становлять діалог, перетинаючись на рівні образів і тем. Сепарація від батьків, самотня старість, еміграція – цікаво спостерігати, як у своїй новій роботі режисер осмислює ті самі питання, моделюючи зовсім інші ситуації. Як і попереднього разу, в основу нового фільму покладено історію самотнього Атоніо Лукіча. Подібно до головних героїв, він отримав телефонний дзвінок про те, що його батько помирає, та вирушив за кордон, щоб попрощатися. Свої переживання режисер відтворив у образах двох братів-близнюків – Колі й Васі. Їх талановито зіграли Аміл та Раміл Насірови, учасники харківського хіп-хоп гурту «Курган & Agregat». За словами Антоніо Лукіча, ці два персонажі віддзеркалюють його роздвоєні почуття щодо батька: один брат дуже хоче зустрітись з татом, а інший вважає, що від нього треба триматися якнайдалі, бо нічого хорошего це не принесе.

Критики переважно високо оцінюють нову роботу режисера. Йому вдалося майстерно розкрити тему дітей, які змушені були рости без батька, та знайти для цього цікаві символи й деталі, правдиво змалювати життя провінцій-

ного міста, створити впізнавані образи, смішні небанальні жарти. Помітним елементом фільму є мовлення головних героїв. Позаяк візитівкою гурту «Курган & Agregat» є суржик, брати Насірови принесли цю особливість до фільму. Творці кінострічки переймалися, як суржик, котрий зазвичай оцінюють негативно, сприймуть глядачі. Проте тут він видається вмотивованим. Суржик створює комічний ефект. Стає додатковою характеристикою персонажів і реальності, що їх оточує, бо мова, як відомо, – дім нашого буття. Однак варто було б глибше пропрацювати мовні портрети інших героїв, які поряд із Колею та Васею часом виглядають неприродно. Наприклад, від колишнього кримінального авторитета 90-х усе-таки очікуєш почути блатний жаргон.

Режисер у багатьох інтерв'ю пропонує розглядати подорож братів до батька як пошук Бога. Проте це не єдиний біблійний мотив, присутній у фільмі. Цю родинну драму рецензенти справедливо називають переосмисленням відомої старозавітної легенди про двох братів. Перший брат Коля, на якому зосереджена наша увага, – водій маршрутки, торгує наркотиками, позбавлений емпатії до інших. Його необдумані, емоційні вчинки небезпечні для нього самого та оточення. Хоча варто віддати належне, що з усіх персонажів лише він виглядає правдивим у своїх почуттях, а слова любові до брата в Прощену неділю видаються дуже щирими порівняно з награною поведінкою інших членів родини. Для Колі брат є частиною втраченого батька, яка досі присутня в його житті.

На протигау Колі другого близнюка Васю бачимо чесним, порядним. Він обирає професію поліціанта та прагне досягнути в ній найвищих результатів, намагаючись довести, що став не таким, як батько, колишній кримінальний авторитет. Виникає спокуса говорити про злого й доброго брата. Проте, коли придивитися уважніше, здається, що не все так однозначно. Вася пливе за течією, йому бракує власного голосу, внутрішньої сили, щоб відстоювати себе. Він дуже хоче подобатися, але попри всі старання його не цінують: мама, піклуючись про проблемного Колі, менш уважна до потреб другого сина, дружина постійно критикує, тесть принижує. Помітно, що Васю це пригнічує. Він злий на Колі, котрий не лише постійно завдає йому клопотів на роботі, але й завжди перебуває в центрі уваги. Для Васі брат-близнюк стає постійним нагадуванням про батька, що приніс так багато болю. Цих спогадів потрібно позбутися.

Шлях до батька для близнюків стає пошуком себе. Коля, який думає, що подібний до тата, хоче знайти в ньому підтримку та виправдання своїм недолікам. Вася ж нарешті зустріне з тим, від кого постійно тікає. Для обох братів ця зустріч мала б стати розв'язанням усіх проблем, але їхні сподівання не здійснюються. Рефреном у фільмі звучать слова: «Ми не можемо позбутися спогадів минулого, але маємо навчитися жити з ними». Прийняття – це те, чим має завершитися подорож, з якої повернеться лише один брат. Саме він і знайде справжнього батька. Важливим видається зміна акцентів наприкінці фільму, коли замість Колі, від імені якого ведеться розповідь, на перший план виходить Вася. Тепер це його історія.

Можливо, когось суржик, нецензурна лексика, хамство Колі (чого насправді забагато) дратуватимуть. Проте навіряд чи цей дуже особистий фільм про самотність, розвіяні ілюзії, болісне прийняття та непросту дійсність залишить глядача байдужим. ●

Від щирого серця вітаємо нашого тата і діда

АНДРІЯ НАКОНЕЧНОГО

з 90-м днем народження.

Бажаємо кріпкого здоров'я, енергії
і великого запасу сил.

Нехай Твоє життя наповнюється добрими
подіями та увагою і пошаною людей!

Діти Влодек і Таня, Оля і Михайло
та онуки Таня, Максим, Орест і Леся

Зимова думка

За вікном зима і за дверима зима. Десь сніг є, десь його нема... Вітер гуляє дорогами краю і шапку або капелюха знімає з голови. Тоді мерзнуть вуха у малої дитини, яка на санчатах їде в поле, щоб там шукати Різдвяних Свят. Буває, що саночки тягне старший брат або сестра. Весело за селом, бо там багато таких, як вони. Всі хочуть почути подих зими, яка щойно завітала. Хтось здушеним в долоні снігом кинув в маленьку дитину. Та засміялась, а коли почула зимну вогкість на лиці, заплакала. Сестричка оберла заплакане личко, а маленька сестра до старшої говорить, сестричко, я хочу до теплої хати, до кімнати, де мама і тато будуть мене вітати, тупити і гріти. Дадуть теплий чайок з цвіточків липи. Вона буде пити і говорити, як там в полі було.

Таке дитинство пригадую собі. Хочу вам, діти, сказати, що і я колись був молодим. Тішив мене зимовий вітер, перед яким і я тікав тоді до своєї хати, щоб сказати – мамо, тату, за дверима зима. Вони знали, все ж таки втішали їх мої слова, якими малював я зиму. Нині і мені зимно, як малій дитині, але в тепле зодягнуся і ідемо з дружиною в ліс зимовими стежинами. Праворуч і ліворуч стоять сосни і смереки, як святочні ялинки, одягнені в сніжинки. Ідемо притулені до себе. Над нами зимове чисте небо... Тепер нам грітись собою і жити.

Василь ШЛЯХТИЧ

ОГОЛОШЕННЯ

МАЛАНКА У ТШЕБ'ЯТОВІ!

Забава відбудеться 20.01.2024 о 20:00. До танцю гратиме гурт «The Ukrainian Folk». Організатори гарантують теплі і холодні страви та веселу забаву до рання! Місце проведення – Домівка ОУП, вул. Śluzowa 21. Кількість місць обмежена! Детальніша інформація та резервація місць за номером телефону: +48 609 271 201 (Богдан Патра). Щиросердечно запрошуємо всіх охочих до спільної забави!

ВІДІЙШЛИ

13 грудня 2023 року відійшов у вічність

† Стефан Фір

колишній голова гуртка ОУП у Тшеб'ятові, колишній відданий вчитель української мови колобжезького гуртка, улюблений батько, чоловік, дідусь і друг. Усім, хто брав участь у похороні, щиросердечно дякує донька Катерина Фір-Бородюк.

На бажання батька ми запустили збір коштів на ЗСУ на сайті – zrzutka.pl/ay3eky – OSTATNIE POŻEGNANIE STEFANA

RAZEM POMÓŻMY UKRAINIE

W IMIĘ SOLIDARNOŚCI Z LUDŹMI, KTÓRYM POZOSTAŁA TYLKO NADZIEJA.

**ZWIĄZEK UKRAIŃCÓW W POLSCE
ODDZIAŁ SZCZECIN
UL. MICKIEWICZA 45
70-385 SZCZECIN**

PROWADZI ZBIÓRKĘ FINANSOWĄ
NA ZAKUP ŻYWNOŚCI
ORAZ ŚRODKÓW HIGIENICZNYCH
DLA OFIAR WOJNY
Z ROSYJSKIM NAJEŹDZĄ
- DZIECI, RANNYCH, UCHODZCÓW

Numer konta: 20 1090 1492 0000 0001 4312 2731
Kod SWIFT: WBPPLPP

*Які минають люди неповторні!
Хоч би іще хоч трошки побули! (Ліна Костенко)*

Висловлюємо слова співчуття з приводу смерті

бл. п. Галини Боднар

Коханої Жінки, Мами, Бабусі, Сестри,
незабутньої Дочки Гораєцької землі,
достойної перемишлянки, нашої Дорогої Приятельки,
якій ніколи не була байдужа доля нашої школи.
Єднаємось у скорботі й молитві та висловлюємо щире і
глибоке співчуття родині:

**чоловікові Стефанові, братам Андрієві та Івану,
дітям: Марійці, Олі, Славкові, онукам та всім рідним.**

Пам'ять про Пані Галю назавжди залишиться
у наших серцях.

Сотвори їй, Господи, Світлу Пам'ять.

Нехай Перемиська земля буде Вам пухом, Пані Галю.

З любов'ю і скорботою –

дирекція, вчителі та всі інші працівники й учні
Перемиської «шашкевичівки»

Передплата «Нашого слова» на 2024 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	115,00 зл	230,00 зл	460,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	127,00 зл	254,00 зл	508,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

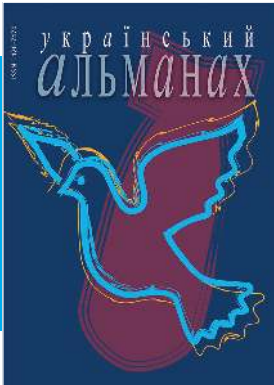
Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
410,00 зл	820,00 зл
95,00 євро	190,00 євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
435,00 зл	870,00 зл
150,00 дол КАНАД.	300,00 дол КАНАД.

США

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
435,00 зл	870,00 зл
115,00 дол США	230,00 дол США

Ціна 1 примірника – 35,00 злотих; з висилкою – 45,00 злотих.

Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:

TYRSA Sp. z o.o., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

email: tyrsa@hot.pl тел. +48 [22] 679 95 47

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок: TYRSA Sp. z o.o., Warszawa, Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029 чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: <http://ukraincy.org.pl> **Fotokład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

Яка ж це зірка сяє на Сході

Виставка різдвяних зізд українських
КОЛЯДНИКІВ

10.12.2023 - 4.02.2024

Pałac Krzysztofory
Rynek Główny 35
Kraków

Звіздарство - відродження традиції.
Юлія Гризлюк і Михайло Швець

Związek
Ukraińców
w Polsce
Koto w Krakowie

WSMiPUJ

UCZYMY
ROZUMIEĆ
ŚWIAT

Muzeum Krakowa